

WŁADYSŁAW MIŁO

Profesor Władysław Kazimierz Welfe (1927-2013) – wspomnienie

Siódmy lutego 2013 r. oznacza dla polskiego środowiska naukowego statystyków, ekonometryków i ekonomistów dzień smutku oraz refleksji nad przemijaniem, wpływem ludzi szczególnie ważnych oraz ich i naszą odpowiedzialnością za słowa, czyny i ich skutki. Wszystko, o czym dalej mowa, zaczęło się 20 maja 1927 r. w Kolbuszowej, gdzie urodził się Władysław Kazimierz, syn Zofii z Kiełbińskich i Mieczysława Welfe – dra medycyny, rentgenologa, porucznika w Kampanii Wrześniowej zamordowanego w 1940 r. w Katyniu.

Jako dwunastolatek stracił na zawsze kontakt z ojcem. Traumatyczne doświadczenia z okresu wojny wywarły decydujący wpływ na rozwój Jego silnej osobowości. Ukształtowały silną wolę, samodzielność, odpowiedzialność wobec rodziny, znajomych i przyjaciół. Należy przypuszczać, że wysoce pozytywny dalszy przebieg zdarzeń życiowych zawdzięcza nie tylko wybranym celom życiowym, cechom charakteru, silnemu organizmowi, ale i najbliższej rodzinie oraz otoczeniu, w którym dane było mu żyć. Przed 1939 r. ukończył Szkołę Powszechną Zgromadzenia Kupców w Łodzi i tam też rozpoczął naukę w gimnazjum i liceum, które ukończył w 1945 r. Mocny charakter szczególnie kształtował w latach wojny, pracując w charakterze tkacza, pomocnika ślusarza i ostatecznie elektryka w łódzkich zakładach P.W. Karola Eiserta (po 1945 r. przemianowanych na Zakłady P.W. im. Barlickiego), po wojnie zaś pełniąc różne funkcje administracyjne. Zdobyte tam doświadczenie wykorzystywał później w pracach badawczych nad funkcjonowaniem gałęzi przemysłu lekkiego. W roku 1945 rozpoczął studia prawno-ekonomiczne, by w 1949 r. ukończyć je na kierunku ekonomicznym jako magister ekonomii.

Ideologizacja ekonomii oraz kontakty z prof. E. Rossetem spowodowały, iż główne zainteresowania zostały przekierowane na przedmioty ilościowe, tj. statystykę, demografię i matematykę. Od 1 października 1949 r. był już asystentem w Katedrze Statystyki kierowanej przez prof. Rosseta i prowadził ćwiczenia ze statystyki. Pierwszego października 1950 r. został adiunktem i zaczął specjalizować się w statystyce ekonomiczno-społecznej, z której to dziedziny pisał artykuły oraz rozprawy doktorską i habilitacyjną. Tematyce tej był wierny aż do połowy lat 60. XX w.

W latach 1949/50 uczestniczył w Studiach Doktoranckich na SGPiS w Warszawie w ramach tematu kierowanego przez prof. O. Langego „*System wskaźników gospodarczych w gospodarce planowej*”. Rozprawę doktorską *Popyt i podaż na rynku socjalistycznym jako przedmiot badania statystycznego* napisał i obronił na SGPiS pod kierunkiem znanego statystyka prof. K. Romaniuka w roku 1961. Swe zainteresowania ze statystyki (dydaktyczne i badawcze) uwidocznili mocno w książce *Statystyka handlu* wydanej w 1957 r. przez PWG. Rozwinięcie tematyki pracy doktorskiej i mocne zakorzenienie jej w przedmiocie ekonomii zaproponował w monografii *Popyt i podaż* wydanej przez PWE w roku 1962.

Doświadczenia dydaktyczne, badawcze i pełnione funkcje administracyjne prodziekańskie i dziekańskie na ówczesnych Wydziałach Handlu, Handlu i Towaroznawstwa (WSE) z lat 50. i początku lat 60. XX w. umożliwiły mu zajmowanie stanowiska zastępcy profesora w latach 1953-1964. Mimo wielu obszarów działalności pozanaukowej w 1964 r. obronił rozprawę habilitacyjną *Problemy teorii indeksów produkcji* na ówczesnym Wydziale Finansów i Statystyki SGPiS. Rozszerzeniem jej była monografia *Indeksy produkcji* wydana przez PWE w roku 1966. Wymienione monografie stanowiły swoiste syntezę głównych wyników badań z literatury zachodniej, wschodniej i polskiej z oryginalnymi komentarzami oraz własnymi modyfikacjami pomiaru wskaźników produkcji. Publikacje te i inne osiągnięcia zostały uznane i stanowiły wystarczającą podstawę do uzyskania tytułu profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego w latach 1969 i 1974. Z podziwem czytałem, iż można było mimo wielu funkcji administracyjnych łączyć dydaktykę na UŁ i SGPiS w latach 1950-1954.

W latach 60. XX w. Władysław Welfe współtworzył Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, którego był prodziekanem i dziekanem w latach 1965-1969. Zdobyte doświadczenia administracyjne pozwoliły mu w latach 1972-1978 pełnić funkcję prorektora ds. nauki w sposób bardzo efektywny, szczególnie w zakresie nawiązywania współpracy z zagranicą. Dzięki jego niezwyklej aktywności powstała na tym Wydziale Katedra Ekonometrii, którą kierował w latach 1965-1996, a którą miałem zaszczyt kierować w latach 1996-2012. Także wtedy zorganizował Instytut Ekonometrii i Statystyki, którym kierował w latach 1970-1997 i którego zastępcą ds. nauki i współpracy z zagranicą byłem w latach 1983-1986. Apogeum sukcesów Instytutu (w sensie publikacji, projektów badawczych i tytułarnych awansów naukowych) przypadło na lata 80. i 90. ubiegłego wieku. Z dydaktycznej perspektywy niezwykle cenne było uruchomienie z Jego inicjatywy specjalistycznych kierunków studiów, jak cybernetyka ekonomiczna i informatyka, który trwał od 1967 do 1991 oraz informatyki i ekonometrii (od 1992 do dziś).

Po raz pierwszy osobiście jako absolwent UW z nakazu pracy zetknąłem się z Profesorem Władysławem Welfe 30 września 1966 r. podczas rozmowy o przyjęciu mnie od 1 października tegoż roku do pracy w Katedrze Ekonometrii. Rozmowa ta uświadomiła

mi, jak wielka różnica wiedzy i umiejętności językowych i ogólnej wiedzy o świecie dzieli mnie od rozmówcy. Profesor, jak to później często dostrzegałem, miał zwyczaj sprawdzać, np. znajomość języków obcych, przechodząc, tak jakby od niechcienia, na język angielski, rosyjski, niemiecki lub francuski. Znał te języki doskonale m.in. dzięki, stażom długoterminowym w 1957 r. w Moskiewskim Instytucie Ekonomiczno-Statystycznym, w 1963-1964 w University of Cambridge u prof. Richarda Stone'a (którego książkę pt. *Matematyka w naukach społecznych* miałem przyjemność przetłumaczyć na język polski (wydanie PWN)) oraz najbardziej ważkim naukowo stażu u innego późniejszego noblisty prof. L.R. Kleina w University of Pennsylvania w USA w latach 1971-1972 (ośrodku, w którym mogłem wówczas krótko przebywać dzięki zaproszeniu Profesora, będąc przez rok doktorantem Duke University, NC u prof. Weintrauba i Naylora). W roku 1966 i kilku następnych latach obserwowałem zmianę dziedziny badań ze statystyczno-pomiarowych na dziedzinę modelowania ekonometrycznego zjawisk makroekonomicznych. Poprzednią dziedzinę pozostawił współpracownikom doc. Z. Michałkiewicza, zaś sam zorganizował mocny Zespół Modelowania Gospodarki Narodowej, którego niekwestionowanym liderem pozostał do ostatnich swych dni. Inicjuje w Łodzi badania ekonometryczne gospodarki Polski na szeroką skalę. Badania te wcześniej prowadzili prof. Z. Pawłowski (po Jego śmierci przejął kierowanie nimi prof. A. Barczak w WSE Katowice) oraz prof. Z. Bartel z UW. Później od prof. W. Welfe rozpoczęli badania prof. W. Maciejewski (najpierw w Komisji Planowania, a później w UW, a także prof. T. Kulawczuk oraz W. Charemza, M. Gronicki i K. Strzała z UG. Zdaniem piszącego, fundamentalne znaczenie dla przewagi prof. W. Welfe nad innymi w Polsce miały ww. jego losy życiowe, cechy osobowości i doświadczenia praktyczne w analizie danych statystycznych, bardzo dobra znajomość teorii ekonomii, a szczególnie zdobyte u prof. L.R. Kleina doświadczenie w sztuce modelowania gospodarek i bycia stałym członkiem projektu LINK.

W latach 1969 i 1974 otrzymał nominacje na profesora nadzwyczajnego i zwyczajnego. Najbardziej naukowo wpływowa dla prof. W. Welfe była trwała współpraca z L.R. Kleinem od 1972 roku w ramach międzynarodowego projektu badawczego LINK. Profesor Klein umożliwił prof. Welfe stworzenie w Łodzi nie tylko grupy badawczej, ale również rokrocznie organizowanie międzynarodowych konferencji *Macromodels and Forecast*, a później *Macromodels*. Formuła tej konferencji skupia przez 40 lat badaczy zajmujących się modelowaniem gospodarki najpierw krajów RWPG i niektórych krajów zachodnich, a po rozwiązaniu RWPG – przedstawicieli państw, które w tej organizacji uczestniczyły i niektórych państw Zachodu. Wyniki badań łódzkiego zespołu badawczego kierowanego przez prof. W. Welfe może czytelnik znaleźć w trzypięciotomowej publikacji wydanej przez PWE z t. 1 pt. *Metody ekonometryczne*, t. 2 pt. *Modele konsumpcji* i t. 3 pt. *Modele popytu konsumpcyjnego i równowagi rynkowej*. W latach 1977-1982 była to najszersza synteza światowego i polskiego dorobku nt. modelowania gospodarek naro-

dowych i wybranych ich gałęzi oraz opartych na modelach prognozach *ex-post* i *ex-ante*. Czytelnik zainteresowany syntetycznym podsumowaniem wyników badań m.in. ZMGN (Zespołu Modeli Gospodarki Narodowej), kierowanego przez prof. W. Welfe, powinien zapoznać się z dwoma książkami. Pierwszą napisaną wspólnie przez L.R. Kleina, A. Welfe i W. Welfe (1999), *Principles of Macroeconometric Modeling* wydanej przez North Holland, oraz drugą najaktualniejszą napisaną tylko przez W. Welfe (2013) wydaną przez Springer Verlag pt. *Macroeconometric Models*. Pierwsza wersja kwartalnego modelu polskiej gospodarki została opisana przez W. Welfe w 1973 roku pod nazwą modelu W1. Zarówno ta wersja, jak i dalsza z serii W2 do W10 zwykle zawierały zmieniające się w czasie specyfikacje równań produkcji i jej wzrostu, równań konsumpcji, równań zatrudnienia, inwestycji, zapasów, cen, płac, importu, eksportu. Wersje powstałe w latach 90. XX w. i późniejsze zawierały już ich dynamiczne wersje uwzględniające ujęcie kointegracyjne Grangera. Nieporównywalnie większe możliwości obliczeniowe komputerów pozwoliły po roku 1995 dokonywać obliczeń symulacyjnych i prognostycznych na niespotykaną dotąd skalę. W zespole MGN wydatnie przyczyniali się do sukcesu obliczeniowo-modelowego, prognostycznego w swoim czasie m.in. J.B. Gajda, W. Zatoń, M. Kaźmierska-Zatoń, N. Łapińska-Sobczak, Ł. Tomaszewicz, J. Sztudynger, G. Juszcak-Szumacher, A. Welfe, M. Majsterek, W. Florczak, R. Kelm, B. Czyżewski, P. Tomczyk, P. Karp, P. Kęłowski, W. Grabowski oraz najmłodszy: I. Świeczewska, A. Rogut, E. Gosińska, K. Leszkiewicz-Kędzior.

Budowane modele miały różną liczbę równań, tożsamości, różne zestawy zmiennych objaśniających i objaśnianych. Te, które opisywały funkcjonowanie polskiej gospodarki lat 80. i później, z natury rzeczy były formułowane w wersjach nierównowagowych z mocno podkreśloną stochastycznością i niestacjonarnością zmiennych modeli serii W. Formułując modele opisujące polską gospodarkę po roku 1990, za punkt odniesienia przyjmowano modele WHARTON grupy L. Kleina i wykorzystywano m.in. doświadczenia grupy I. Šujana z Czech, K. Hulyak i G. Szakolczaia z Węgier i V. Dlouhy'ego ze Słowacji, a z Polski W. Maciejewskiego, K. Strzały, A. Barczaka, T. Kulawczuka.

Należy pamiętać, iż podejście postkeynesowskie w ujęciu Kleina-Welfego do modelowania i prognozowania makroekonomicznego nie jest jedyne. Szeroko znane są, m.in. podejścia równowagowe szkoły Lucasa, podejście Brookings Institution, ujęcia DSGE, T. Sargenta czy też francuskich, rosyjskich szkół modelowania, a w Polsce badania szkoły poznańskiej zapoczątkowanej przez prof. Z. Czerwińskiego, a kontynuowane przez prof. E. Panka oraz R. Kiedrowskiego i W. Jurka.

Zaprezentowane w szkicowej formie dokonania prof. W. Welfe w obszarze nauki powinny być uzupełnione o dokonania z innych obszarów Jego bogatej działalności. O skali osiągnięć prof. W. Welfe w kształtowaniu kadr niech świadczą następujące liczby: 150 magistrantów, 37 doktorów nauk ekonomicznych, 16 doktorów habilitowanych.

Rozmiar osiągnięć publikacyjnych ilustrują m.in. liczby: 68 monografii, ok. 300 artykułów, 4 podręczniki.

Środowisko statystyków i ekonometryków zawdzięcza wiele prof. W. Welfe w związku z pełnieniem przez niego funkcji redakcyjnych w czasopismach: „Przegląd Statystyczny”, „Wiadomości Statystyczne”, „Studia Prawno-Ekonomiczne”. Oprócz wyżej wymienionych zakresów działania warto wymienić pełnienie też innych funkcji, np. przewodniczącego Rady Naukowej GUS w Warszawie i Łodzi oraz bycie przewodniczącym resortowych, centralnych programów badawczych z zakresu statystyki, ekonometrii, informatyki, jak również pełnienie wysokich funkcji w latach 90. w KBN, bycie członkiem CKK w latach 80., prezydentem AMFET, przewodniczącym Komitetu Statystyki i Ekonometrii PAN, członkiem korespondentem PAN (od 1998 roku). Ponadto prof. W. Welfe był członkiem Ukraińskiej Akademii Nauk, EEA, AESAL, IIOA, ŁTN i wielu komitetów ministerialnych i PAN ds. nagród naukowych i państwowych. Osiągnięcia naukowe prof. W. Welfe zyskały też międzynarodowe i krajowe uznanie w formie doktoratów honoris causa: Uppsala University, Lyon II Universite, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, UŁ (gdzie miałem zaszczyt bycia recenzentem) oraz bardzo dużej liczby nagród, m.in. Premiera i Prezesa PAN.

Działalność społeczna, organizacyjna, edukacyjna i naukowa stanowiły podstawę uhonorowania prof. W. Welfe m.in. Honorową Odznaką m. Łodzi, Krzyżem Kawalerskim OOP, Krzyżem Komandorskim OOP z Gwiazdą, Krzyżem Oficerskim OOP, Medalem 75-lecia GUS, Medalem KEN.

Podane fakty świadczą, iż wyznawane przez prof. W. Welfe zasady: *primum agere* i pragmatyzm, poparte wielką pracowitością, bardzo dużymi zdolnościami dyplomatycznymi, badawczymi, niezwykle aktywnością na wielu polach ludzkiego działania, wraz z ogromną energią psychofizyczną przyniosły tak podziwiane przez wielu efekty trudne do powtórzenia.

Dla osób zainteresowanych poszerzeniem swej wiedzy nt. osiągnięć badawczych prof. W. Welfe podaję poniżej bibliografię syntetycznych opisów tych osiągnięć.

Monografie

Welfe W. (1957), *Statystyka handlu*, PWG, Warszawa, s. 367.

Welfe W. (1962), *Popyt i podaż. Zakres i metody statystyczne badań rynku*, PWE, Warszawa, s. 294.

Welfe W. (1966), *Indeksy produkcji*, PWE, Warszawa, s. 426.

Welfe W. (red.) (1977), *Metody ekonometryczne, Ekonometryczne modele rynku. Analiza – prognozy – symulacja*, t. 1, PWE, Warszawa, s. 274.

Welfe W. (red.) (1978), *Modele konsumpcji, Ekonometryczne modele rynku. Analiza – prognozy – symulacja*, t. 2, PWE, Warszawa, s. 279.

Welfe W. (red.) (1982), *Modele popytu konsumpcyjnego i równowagi rynkowej*.

- Ekonometryczne modele rynku. Analiza – prognozy – symulacja*, t. 3, PWE, Warszawa, s. 260.
- Welfe W., (1992), *Ekonometryczne modele gospodarki narodowej Polski*, PWE, Warszawa, s. 358.
- Gehrig G., Welfe W. (eds.) (1993), *Economies in Transition. A System of Models and Forecasts for Germany and Poland*, Physica-Verlag, Heidelberg, s. 293.
- Klein, L.R. Welfe A, Welfe W. (1999), *Principles of Macroeconometric Modeling*, Elsevier, North-Holland, Amsterdam s. 353.
- Courbis R., Welfe W., (eds.), (1999), *Central and Eastern Europe on its Way to European Union. Simulation Studies Based on Macromodels*, P. Lang, Frankfurt am Main, s. 608.
- Welfe W., (red.) (2001), *Ekonometryczny model wzrostu gospodarczego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 302.
- Welfe W. (red.) (2007), *Gospodarka oparta na wiedzy*, PWE, Warszawa, współautorzy: A. Welfe, T. Tokarski, I. Świeczewska, W. Florczak, P. Kęłowski s. 217.
- Welfe W. (ed.) (2009), *Knowledge-based Economies. Models and Methods*, Peter Lang, Berlin, współautorzy: A. Welfe, T. Tokarski, I. Świeczewska, W. Florczak, P. Kęłowski, s. 216.
- Welfe W. (2011), *Zarys historii ekonometrycznego modelowania gospodarki narodowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011.
- Welfe W. (2013), *Macroeconometric Models*. Springer, Berlin.
- Welfe W. (red.) (2013), *Systemy modeli gospodarki narodowej opartej na wiedzy*, Acta UŁ, Folia Oeconomica (w druku).

Prace i studia oryginalne

- Welfe W. (1973), *A Medium-Term Econometric Model of the Polish Economy*, Paper presented at the European Meeting of the Econometric Society, Oslo-Norway, August 1973, Abstracts, Oslo, August 1973, nr 16.3, Prace IEiS UŁ, nr 8, Łódź, s. 96.
- Czyżewski B. A., Dębski W., Welfe W. (1976), *Dynamic Simulations based on Revised W-1 Model and the Model W-3 of the Polish Economy*, Paper presented at the European Meeting of the Econometric Society, Helsinki, 1976. Prace IEiS UŁ, nr 26, Łódź, s. 273.
- Welfe W. (1980), *W3 Model of the Polish Economy, Forecasts and Simulations*, Paper presented at the 7th Conference: Problems of Building and Estimation of Large Econometric Models, Polanica-Zdrój, 3-5-12.1980, Abstracts, KSiE PAN, IEiS UL, Łódź, s. 34.
- Romański J., Welfe W., (1981), *Linear Minimodel W-4L of the Polish National Economy Alternative Specifications and Estimation Techniques: Fix-Point Compared with OLS and TSLS*, Prace IEiS UŁ, nr 35, Łódź.
- Juszczak W., Welfe W., (1986), *Model W3S79 of the Polish Economy. Structures, Forecasts and Simulations*, [w:] W. Milo, M. Miszczyński (eds.). *Models and Forecasts of National Economy. Proceedings of Models and Forecasts '83 and Macromodels '83*, PWN, Warszawa-Łódź, s. 283.
- Welfe W., (1986), *Model W-5 of the Polish Economy: General Assumptions and the First Empirical Results*, [w:] W. Welfe, W. Juszczak (eds.), *Problems of Building and Estimation of Large Econometric Models*, Acta Universitatis Lodziensis, Folia Oeconomica 54, Łódź, s. 93-124.
- Romański J., Suchecki B., Welfe W., (1989), *Dynamiczna analiza polskiej gospodarki oparta na minimodelu W-6. Symulacja mikrokomputerowa*, Acta Universitatis Nicolae Copernici, *Ekonomia XX*, Toruń, s. 119-130.
- Juszczak-Szumacher G., Welfe A., Welfe W., (1997), *Problemy średniookresowego modelowania gospodarki transformowanej w świetle doświadczeń nad konstrukcją modelu W-10 gospo-*

darki polskiej, [w:] *Modelowanie średniookresowych polityk gospodarczych*, Fundacja Promocji Rozwoju im. E. Lipińskiego, Warszawa s. 15-44.

Welfe W. (1999), *The Macroeconometric Simulation Model W8 of the Polish Economy*, rozdz. 18, [w:] R. Courbis, W. Welfe (eds.), *Central and Eastern Europe on its Way to European Union. Simulation Studies Based on Macromodels*, P. Lang, Frankfurt am Main, s. 507-582.

Władysław Kazimierz Welfe (1927-2013) – remembrance

Władysław K. Welfe was one of the most prominent Polish statisticians, econometricians, economists, widely known also in the world. He originated Lodz's and Polish school of modeling and forecasting Polish national economy and its sectors as are understood by Polish Central Statistical Office. He was graduated in 1949 at the University of Lodz Faculty of Law and Economics. He was active in many fields, i.e. science, education, administration. His participation in many national committees (for research grants, scientific prizes), organization of new scientific institutions (Research Group for Modeling National Economies), AMFET – society were internationally well recognized. Great long-run achievement of his origin is 40-years existing international conference “Macromodels” gathering researches from Poland and other East-European countries, as well as their western counterparts. He was very effectively fulfilling Deans duties (4 times), and pro-Rector's of the University of Lodz duties. From his initiative originated Department of Econometrics was headed by him from 1965 till 1966 and Institute of Econometrics and Statistics of which he was director in the period 1966-1999. He was also the Chairman of the Econometrics and Statistics Committee of the Polish Academy of Sciences, active member- correspondent of PAN, member of Ukraine Academy of Sciences, EEA, AESAL, IIOA, EES, ŁTN. Scientific recognition brought him the titles of doctor honoris causa Uppsala Univ., Lyon II Univ., Economic Academy of Cracow, University of Lodz. He promoted 150 M.Sc, 37 Ph.D, 16 habilitation theses. He was author or coauthor of 68 monographs over 300 articles and 4 textbooks. He was distinguished by Polish Government giving him many prizes, medals crosses (including officer, and commodore crosses with star).

